

Inhoud

Toespraak dhr. J.C.E.M. Bouwens, Voorzitter Stichting Herdenking Gevallen en Slachtoffers in Nederlands-Indië	1
Toespraak mw. M.M. van 't Veld, Burgemeester Gemeente Amstelveen	3
Toespraak dhr. W. van Lith, Voorzitter Bond van Wapenbroeders, Afdeling Amstelland.	5

Toespraak dhr. J.C.E.M. Bouwens, Voorzitter Stichting Herdenking Gevallen en Slachtoffers in Nederlands-Indië

Kom vanavond met verhalen,
Hoe de oorlog is verdwenen,
En herhaal ze honderd malen:
Alle malen zal ik wenen.

...

Met deze vier regels eindigt het bekende gedicht 'Vrede' van de eerder dit jaar overleden dichter Leo Vroman. Met deze woorden begin ik hier vandaag, omdat het gedicht zo treffend aangeeft hoe mensen afgezien hebben tijdens de zware oorlogsperiode en hoe groot het verlangen is naar Vrede, Veiligheid en Geborgenheid. Het zegt iets over zijn diepgevoelde pijn en over de kwetsbaarheid die de generatie destijds heeft gevoeld en volgende generaties heeft gevormd.

Wat heeft Leo Vroman wel niet meegemaakt toen hij werd geïnterneerd in de verscheidene Japanse kampen? Wat hebben anderen wel niet ervaren? Het zijn de ervaringen van twee, drie, vier generaties geleden die ons vandaag de dag nog bij elkaar brengen om te wenen, te rouwen en te gedenken. Hier en nu, op deze bijzondere plek in het Broersepark.

Dames en heren, zeer gewaardeerde aanwezigen bij deze jaarlijkse herdenking, weest allen welkom.

Morgen is het 69 jaar geleden dat er officieel een einde kwam aan de Tweede Wereld Oorlog voor het Koninkrijk der Nederlanden door de capitulatie van Japan. Daarom herdenken wij hier aan de vooravond van 15 augustus de Gevallen en Slachtoffers van de Tweede Wereld Oorlog in het algemeen en die van in Nederlands-Indië in het bijzonder.

Kom vanavond met verhalen

Vanavond komt mevrouw Nora Valk naar voren met haar verhaal. Ze deelt met ons haar ervaringen van haar 12^e tot haar 15^e jaar samen met haar moeder in Kamp 9 in Ambarawa op Midden Java. Wij zijn dankbaar dat u de verhalen uit deze zeer emotionele periode voor u en uw familie met ons deelt. Ik realiseer mij goed dat het uitspreken van deze verhalen veel met u doet. Ik wens u dan ook heel veel sterkte.

Kom vanavond met verhalen,
Hoe de oorlog is verdwenen...

De ervaringen uit die tijd leren ons verlangen naar vrede. In ons hart en in ons zijn in onze samenleving. Vrede die niet vanzelfsprekend is, ook niet vandaag de dag. We hoeven het journaal maar aan te zetten en zien op televisie de brandhaarden in de wereld, ver weg en ook dicht bij huis. We kennen de gebieden: Afghanistan, Irak, Libië, Mali, Syrië, het Nabije Oosten en vele, vele anderen.

Vandaag vier weken geleden kwam het wel heel dichtbij toen 298 onschuldige wereldburgers de dood vonden doordat zij meegezogen werden in een lokaal conflict, onbedoeld... ongevraagd... ongewild. Het bracht een grote klap te weeg binnen de Nederlandse samenleving. Ook de Amstelveense gemeenschap is hierdoor zwaar getroffen en zeer aangeslagen. In gedachten zijn wij ook bij hen.

Het geeft nog maar eens aan hoe kwetsbaar de vrede is en hoezeer we de vrede mogen koesteren, ook hier, ook vanavond. Laten wij de vrede aan elkaar doorgeven om deze samen vast te houden.

Kom vanavond met verhalen,

En herhaal ze honderd malen:

Alle malen zal ik wenen.

Door het delen van verhalen en ervaringen uit die tijd, delen wij vanavond ook het verdriet, al blijft veel verdriet en pijn onuitgesproken. Je wordt stil als je de verhalen leest en hoort. Indrukwekkend... Hartverscheurend... Mensonterend... Het is uw verhaal, het is het verhaal van onze geschiedenis. Hierdoor begrijp ik beter het zwijgen van de Indische gemeenschap, al generaties lang. Met respect denken wij hier aan alle slachtoffers, aan hen die het leven lieten, mannen en vrouwen, burgers en militairen, jongeren en ouderen. Door geweld of door uitputting. Voor onze vrede. Ik ben er stil van...

Toespraak mw. M.M. van 't Veld, Burgemeester Gemeente Amstelveen

Collega's uit de regio,
Dames en Heren,
genodigden,

Vandaag zijn we hier bij elkaar ter nagedachtenis aan de gevallen en slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog in het voormalig Nederlands-Indië.

Het landelijk thema voor de herdenking dit jaar is 'Het besef uit Indië te komen'. Een mooi thema, want het is belangrijk om kennis te hebben van de cultuur en geschiedenis van Nederlands-Indië. Het is belangrijk om verhalen te delen en te bewaren. Te herinneren voor de volgende generatie en de generaties daarop. Om de geschiedenis en de lessen daaruit levend te houden.

Velen van u hebben zelf dergelijke herinneringen aan de periode van de Japanse bezetting, waarvan wij hier de afloop herdenken.

Misschien heeft u geliefden verloren of heeft u op andere wijze blijvend verdriet overgehouden. Onder u zijn er die daaraan uit eigen bescherming niet te veel willen terugdenken en het nog steeds moeilijk vinden om er thuis over te praten. Heel begrijpelijk.

Toch zijn er ook steeds meer mensen die de ruimte voelen om er over te praten of zelfs te schrijven. Vandaag zal mevrouw Nora Valk ons vertellen over haar ervaringen in kamp 9 in Ambarawa op Midden Java .

Als burgemeester heb ik het voorrecht om met veel mensen over hun levensgeschiedenis te mogen praten.

Daarom doet het mij goed u vandaag te ontmoeten en uw verhalen en herinneringen met u te delen. Ik vind het zeer belangrijk om te herdenken. En te blijven herdenken.

Vorig jaar las ik een mooi boek. Het heet 'Asta's ogen' en is geschreven door Eveline Stoel. Ze beschrijft in het boek wat de familie Hoyer overkomt die in 1955 vanuit Soerabaja naar Nederland vertrekt. Door de manier waarop de schrijfster over Asta vertelt, voel je echt met haar mee. Je kruipt als het ware in haar huid. Je leert begrijpen hoe moeilijk het voor haar is om zich thuis te voelen in een ander land. Hoe lang het duurt om een andere cultuur te begrijpen en een nieuw leven op te bouwen. En dat zonder de gruwelijke herinneringen die u of uw familie met zich meedraagt. Door hun Aziatische uiterlijk wisten ze namelijk buiten de jappenkampen te blijven en ontsnaptten ze aan de terreur van de nationalistische die daarna aan de macht kwamen.

Het besef uit Indië te komen heeft Asta echter volop. Ze mist haar moederland, de plek waar ze is geboren, opgegroeid en getrouwd. Ze mist de geuren, de geluiden, de warmte.

Ze wil wel terug, maar dat kan niet. Er is zelfs geen tijd om over Soerabaja te dagdromen. Ze moet hard werken en aanpassen, aanpassen en aanpassen. Dat lukt de familie Hoyer wel. Zoals ze de Japanse bezetting overleven door zeer Javaans te doen, zo lukt verder

leven in Nederland door niet meer achterom te kijken. Dus geen nostalgie, geen benadrukken van Indische eigenschappen, niet opvallen, geen aanstoot geven, gehoorzaam zijn. Bewonderingswaardig, zeker. Maar naar mijn mening is dat wel te veel gevraagd van mensen.

Na de tweede Wereldoorlog zijn minstens 300.000 Indische Nederlanders of Nederlanders met Indische wortels, gevoelens en herinneringen hier naar toe gekomen. Ze brachten spekkook en sere mee. Zang en dans, en gezellig drukke familiefeesten.

Ze realiseerden zich allen dat ze uit Indië kwamen, maar daar kon je vaak alleen met elkaar over praten. De Hollanders wisten maar weinig over Nederlands-Indië. Ook het verschil tussen Indisch en Indonesisch kenden veel Hollanders niet. Die kennis is verbeterd. Mensen weten nu meer over Indonesië, door vakanties en verhalen. Maar de kennis over oorlog en de periode erna neemt af. Daarom blijft het belangrijk dat er boeken over die tijd verschijnen, dat er programma's over worden gemaakt, dat we onze kinderen en kleinkinderen vertellen wat er is gebeurd.

En dat we, zoals vandaag, blijven herdenken. Als mensen weten wat oorlog en onderdrukking heeft aangericht, als mensen de geschiedenis kennen is de kans kleiner dat de geschiedenis zich herhaalt. En verhalen blijven bewaard. Ook in de toekomst. En dat verdienen de mensen die hun leven hebben verloren tijdens de bezetting in de oorlog.

Daarom staan we hier. Sommigen beseffen dat ze uit Indië komen, anderen realiseren zich dat hun ouders of grootouders uit Indië komen. We beseffen allemaal dat de verschrikkingen van destijds zich nooit meer mogen herhalen.

Dames en heren,
Wij staan vandaag stil bij hen die de verschrikkingen in Nederlands-Indië niet hebben overleefd en bij diegenen die daardoor voor het leven getekend zijn.

We gedenken hen hier in Amstelveen,
in dankbaarheid en met alle respect voor de herinneringen die in u voortleven.

Dank u wel.

Toespraak dhr. W. van Lith, Voorzitter Bond van Wapenbroeders, Afdeling Amstelland

Excellentie, Generaals, Burgemeesters, Dames en Heren, Jongens en Meisjes.

De Pers en de Media laten ons zien wat de verschrikking is van een oorlog; kijk wat er gebeurt in het Oosten en Midden Oosten, vele onschuldige mensen moeten het leven laten met alle gevolgen van dien. Leren wij het dan nooit! De nabestaanden leven verder met hun pijn en verdriet, levenslang en trauma's van de verschrikkelijke tijd! Waarom toch alles, er zijn toch alleen maar verliezers en geen winnaars.

Daarom zijn wij bij elkaar gekomen, om met respect de Gevallen te herdenken, dat wij vaders, moeders en kinderen hebben moeten missen, door oorlogsomstandigheden in het voormalig Ned.- Indië en Nieuw Guinea; die pijn en verdriet kunnen wij niet vergeten. Daarom laten wij met deze bijeenkomst zien, dat dit alles niet meer getolereerd kan worden, al kunnen wij alleen werken aan de vrijheid en vrede op onze eigen vierkante meter. Laten wij waakzaam blijven.

Na de overdracht van Indonesië en Nieuw- Guinea kwamen vele Indische mensen en Nederlanders naar Nederland, Veteranen kwamen thuis, doch de burgers met hun familie kwamen meestal in een vreemd land, een Kikkerland in plaats van de koperen Ploert, moesten zij een jas aanschaffen en zo waren er vele omstandigheden, die hun leven in het begin totaal op zijn kop zetten, zij moesten zich totaal aanpassen aan een nieuwe situatie, zij moesten een plek zien te bemachtigen in de Nederlandse maatschappij. Voor deze mensen EEN PLUIM, waarop zij dit gedaan hebben, het leven ging toch verder en het spreken over het verleden, dat was een taboe, ondanks de oorlogstrauma's, en hulp was er veelal niet. Dat kwam veel later met de derde generatie en toen kwamen de verhalen de wereld in, en toen kwamen er plekken met een monument om te kunnen gedenken en herdenken.

Fantastisch dat dit mogelijk is gebleken, doch bij zo'n herdenking, zoals wij heden meemaken, komen de herinneringen weer boven: Wanneer je een dierbare moet missen en daarvan veel verdriet hebt, stelt het herinneringsvermogen je in staat beelden van weleer op te roepen. Hoe was het toen je nog samen was en het leven deelde, wat je deed en waar je zo gelukkig mee was. Zo staat de tijd nu even stil. Dierbaren, die je moet missen, leven in jou door en zijn daarom altijd bij je. En kunnen wij met de twee minuten stilte terug gaan in de tijd en onze dierbaren, die wij zo missen gedenken, zij blijven altijd bij ons!

Onze Veteranen uit Ned.- Indië en Nieuw Guinea werden niet bij thuiskomst met open armen ontvangen, vele negatieve berichtgevingen in de Pers, werden onacceptabel gevonden, want zij hadden de taak voor Orde en Vrede en werden ook gedecoreerd met deze onderscheiding. De Indië gangers samen met het verzet hebben in 1951 het Veteranen Legioen Nederland opgericht, later De Bond van Wapenbroeders. Zij hebben gestreden voor erkenning en er voor gezorgd dat er in den Lande vele monumenten werden opgericht, zodat zij in de gelegenheid waren en nog zijn om te Herdenken, dat staat bij hen hoog in het Vaandel. En de Erkenning is gekomen, zij het laat, doch het is een feit.

Zo zijn er ook andere Veteranen, die gestreden hebben in Missies. Zij hebben zich als Nederlander gemanifesteerd als Wereldburger en gestreden voor Orde, Vrijheid en Vrede waar ook ter wereld Zij doen dit alles met inzet van hun eigen leven onder zeer moeilijke omstandigheden. Petje Af, met groot Respect.

Zo willen wij de gevallen en slachtoffers blijven herdenken en er aan doen wat nodig is om de Vrede te bewaren en zo in Vrijheid en Vrede te mogen blijven leven. Gaat in Verdraagzaamheid en Vrede Hand in Hand, Ik wens U allen Vrede en Geluk.